

i

ОФНИ

ТРОБРОЈ 12-14

1892
ВОДОВОД
БЕОГРАДСКИ
И КАНАЛИЗАЦИЈА

Децембар 2015. године

ЧЕСМЕ И
ФОНТАНЕ
СРПСКЕ
ПРЕСТОНИЦЕ

БЕОГРАД ГРАД ВОДЕ

ДОБРИ ЛУДИ - ДОБРА ВОДА

Кад нема вина, ДАЈ ВОДУ

Једна од нових фонтана

■ Остаће вечита тајна зашто је модернизација Београда подразумевала и уклањање старих јавних чесми и бунара, јер да смо имали довољно мудрости били би сачувани „под стакленим звоном“ као сведоци повести за будуће нараштаје

Српска престоница је на размеђу претпрошлог и прошлог века била „најкафанскија варош“ на свету. Истина је установљена као количник броја механа по глави становника. Грађани који су били гадљиви на овакву врсту „друштвених активности“ имали су на располагању воду са сијасет бунара и чесми. Нажалост, већина их је протерана са градских улица и тргова, мада је неколико претекло, а нешто нових је из поштовања традиције и укореењеног гостопримства накнадно подигнуто.

Али, како напојити град са око милион и по становника само у урбаном делу а не насести на несвесно рекламирање флаширане воде или негазираних безалкохолних бућкуриша?

Београђани данас могу да се напоје са 141 јавне чесме, а ако их притера мука и допусти вештина, жеђ могу да угасе и на некој од 38 фонтана, о чему их са свога сајта обавештава Јавно комунално предузеће „Градски водовод и канализација“, које се и стара о њима. Ту се може пронаћи и податак да шест јавних чесми није прикључено на водовод, већ да се подједнако квалитетном водом снабдевају са природних извора, а то су, редом, Милошева и Хајдучка чесма у Топчидеру, Чесма краља Александра у Лисичијем потоку, Врачарска чесма у Булевару војводе Путника (врачар: турцизам са значењем узвишење), Миљаковачки извор у парку код тамошње топлане, и коначно Ловачка чесма скрајнута

крај ловачког дома у Белом Потоку.

Нису споменуте чесме које су протеране из градског земљописа, а било их је онолико, сигурно много више него данас, иако је Београд био кудикамо мањи! Таква слутња је и потврђена случајним открићем недавно одбрањене докторске дисертације архитекте мр Драгане Т. Ђоровић, све под насловом „Београд као европски град у 19. веку: трансформација урбаног пејзажа“, у којој је, између осталог, подробније описала сва три стара градска водовода (римски, аустријски и турски) која су делимично остала у употреби до 1907. године, и многе заборављене чесме оног времена.

Дуго путовање у Јевропу

Остаће вечита тајна зашто је модернизација Београда, уз асфалтирања и рушења неких вредних здања, подразумевала уклањање старих јавних чесми и бунара? Јер, да је било више мудрости, остали би сачувани, „под стакленим звоном“, као артефакти повести за будуће нараштаје, па чак и за туристе, што да не!

Најтужнији вапај објавила је „Политика“ 25. децембра 1937. године, а као репортажу о последњем београдском сакацији и његовим сећањима. Тако се сазнало да се заборављена Сака-чесма налазила на углу Господар-Јованове и Улице краља Петра, а да је вода захваћена с ње, као и она с обе топчидерске чесме, била чак и до шест пута скупља него „обична“, речна. Модернизација

града, или пре водовода, упропастила му је посао и разјурила еснаф којекуда, али није се превише жалио нити је богорадио, ваљда докучивши да је то био обол који се морао платити, ца на мосту, ца на ћуприји.

Можда је поучна прича покојног чика-Милета Миладиновића рођеног почетком прошлог века у кући на углу Македонске и Скопљанске (данашње Нушићеве) улице, на месту где је сада здање Општине Стари град, који је био сведок увођења водовода у тај део града, а памтио је сопствено усхићење што је свакодневна и најчешће вишестратна клипсања у авлију по воду са бунара заменио једноставним одвртањем месингане славине на кућевној чесми. Јер, водовод је прво сатро већину дворишних бунара, затим сакације, а коначно и јавне чесме.

Иначе, деда потписника ових редова тврдио је да је бунар у дворишту куће његове мајке у Улици високог Стевана „преживео“ окупацију, али да је поделио судбину са преосталима на Дунавској падини, на Дорћолу, када су их затрпали својевци Првог рејона крајем четрдесетих година у некој својој акцији величања напретка социјалистичког друштва, те да су због тога били осуђени да седмцима мољакају за воду у комшилуку. Као последица такве акције било је и затирање скривених дворишних башти које су током рата и окупације донекле умањивале неподношљиву глад житеља Београда, која се могла мерити само са рационализацијом потрошње током првих економских санкција које су ФНР Југославији практично уведене са Другом резолуцијом Информбирао.

Са овог временског растојања и у оваквој „клими“ могло би се рећи да је то био наш наставак пута у Европу започет још увођењем новог водовода, прве јавне расвете и електричног трамваја! Као и данас, усталом.

Оно што се не зна

Стојанчетова чесма је била у данашњој Ванизелисовој улици, Мала чесма код Лицеја, док се Госпођина, или Чесма кнегиње Љубице налазила у Сарајевској улици, иза зграде са бројем 8. Читави квартави добили су имена по својим чесмама; на пример Вилине воде код Дунав-станице, или Беле воде у Жаркову. Али, остало је непознато да је и Чубура добила име по свом врелу у горњем делу Јужног булевару које је названо Чуд буре (или шупља бачва – коју је неко натако на извор који је избијао из земље да се вода не би мутила). Има и доста безимених, или названих по другим оријентирима у комшилуку, као што је она што се налазила уз кафане „Црни орао“ и „Гргеч“ у Скендер-беговој улици, чесма у Улици Страхињића Бана код зграде

ПРЕСТОНИЧКА ЖЕЂ

ЧУКУР ЧЕСМА - Данас је споменик

са бројем 13, а са ближом одредницом да се налази иза кафане „Кир Јања“, чесма код Старог двора, затим она код зграде Руског посланства, или у Фишегијској чаршији, баш на углу Булевару краља Александра и Улице Десанке Максимовић...

Открива се да је Чукур-чесма међу рајом била познатија као „Точак у рупи“ јер је била укопана дубоко у земљу све до градње ове са спомеником дечаку Сави Петковићу, рад академика Симеона Росандића, све по аманету племенитог ктитора Ванђела Томе. Узгред, да ли се памти да је та изузетна бронзана фигура што је крasila чесму 2010. године одваљена с постаментa под окриљем ноћи и однесена, а да је после неколико месеци пронађена на неком приватном отпаду крај зрењанинског друма разбијена у парампарчад (на 22 дела) како би се што лакше спаковала у јутани џак? Обнова је поверена уметничкој ливници „Јеремић“, данас најстаријој у Србији, која је још 1931. године излила прву, оригиналну верзију, али је под чудним околностима од ње одузета и поверена неком другом, вероватно по „буразерској препоруци“.

Познато је да Београд лежи на двадесет два брда, да његовим урбаним делом и под њим протиче шеснаест река или потока, да има и четрдесет два знаменита парка на којима би му свако позавидео... али не и колико је током своје бурне историје имао јавних чесми и бунара.

Ваља читаоцу открити и један мрачан податак наше новије комуналне политике, који вели да је данас практично немогуће поклонити суграђанима чесму као задужбину јер су прописи толико компликовани да обесхрабрују и најупорније, а да добротвот не би могао сам да изабере место где ће поклон осванути већ – где му одреде!

Никад жедни

ТЕРАЗИЈЕ - снимљено 1912. године

Београд

Можда смо пронашли одговор на вечито питање – зашто Београђани толико воле своје бирцузе и кафане? И дању, а камоли ноћу. Како лети, тако и зими. Ево објашњења.

Ако је ико икад покушао да се напије воде с Теразијске чесме, пресело му је. Сигурно је тек тада приметио да то и није чесма већ фонтана. Шедрван. Уосталом, и кад је подигнута, баш као и данас, била је само украс, а нипошто практична ствар. Јер реч је, заправо, о својерсном споменику старијој чесми која је ту, под највећом од три цистерне мокролушког водовода, одакле су се раздвајале цеви у три правца – према Варош-капији, Савамали и ка Јалијама – изграђена још почетком осамнаестог столећа. По цистерни са вододелником на којој се вода размеравала, а богме и наплаћивала, читава махала добила је име – Теразије.

Тим водоводом, чије остатке и данас откривају радници што друкчијим поводом прекопавају Београд, допремала се вода са Пашине чесме, из Малог Мокрог Луга, повише Цветкове механе, до Мехмед-пашине чесме, оне поред Дефтердареве капије на Београдској тврђави. Порушиле су га хахије, које су претходно прошле кроз озидани водоводни тунел и криомице ушле

у Горњи град, побиле посаду, посекле пашу и доцније преузеле власт у Београду, али и у читавом пашалуку (исправније је у Смедеревском санџаку).

Споменик себи

Чесму какву данас знамо, ону што краси Теразијски плато, пројектовао је и израдио тада чувени аустријски архитекта Франц Лоран, а по наруџбини књаза Милоша Обреновића 1860. године. Има облик савршене тростепене четворостране пирамиде високе око шест метара (без бронзане вазе на врху), окружене украсним каменим базеном. На првом степену су иницијали М.О.И са значењем Милош Обреновић Први, и број 1860 који означава годину када је израђена и постављена, а испод, на другом, налазе се луле што избијају из барелефно исклесаних лављих чељусти.

Зашто је књаз Милош 1860. године подигао споменик старој чесми на Теразијама? И да ли баш њој или себи?

Ваљда зато што се његова идеја развоја Београда као српског града ван шанца показала као сасвим исправна и далекосежна: на Палилули, на десној обали Славујевог потока који је протицао данашњом Цвијићевом улицом, биле су циглане чијим циглама је зидана нова српска

Уз тридесетак знаних и стотинак забитих јавних чесама широм престонице, најпознатија је она која није чесма већ фонтана. Упркос томе, колико се зна, Београђани и њихови гости пију најквалитетнију воду у Европи. Кад могу

ТЕРАЗИЈСКА ЧЕСМА - Кафана Велика Србија и хотел Балкан, снимљено 1876. године

ТЕРАЗИЈЕ - Поглед из правца Коларчеве улице, снимљено 1907. године

ТЕРАЗИЈЕ - Кафана Златни крст и сакација, снимљено 1908. године

варош што је ницала ка Ташмајдану и Фишегџијској махали, Абаџијском чаршијом према Западном Врачару, или ка рекама, ка Савамали и Дорћолу.

Први „колонисти“ биле су тридесетак српских породица насељених на Палилули, на простору данашње Професорске колоније... Београд је растао ван домаћаја турске артиљерије, а Срби, који се у многим ранијим пописима становништва и не спомињу, постали су већински живаљ, што је пресудило кад је Порта одлучила да кључеве града преда кнезу Михаилу. Дакле, чесма је и споменик успешној политици.

Она указује на још нешто. Оно римско I уз иницијал нудило је слутњу да је Милош сматрао да се династија учврстила, јер додати имену одредницу „Први“ значило је да ће се родити и Други, па и Четрнаести. Преврат што је изведен у ноћи између 28. и 29. маја 1903. године распршио је те наде.

Путујућа чесма

Занимљиво је да пучисти предвођени Аписом, иако дозлабога сурови према краљу Александру, краљици Драги, и још 203 особе, а реч је махом о часним официрима и војницима који нису хтели да

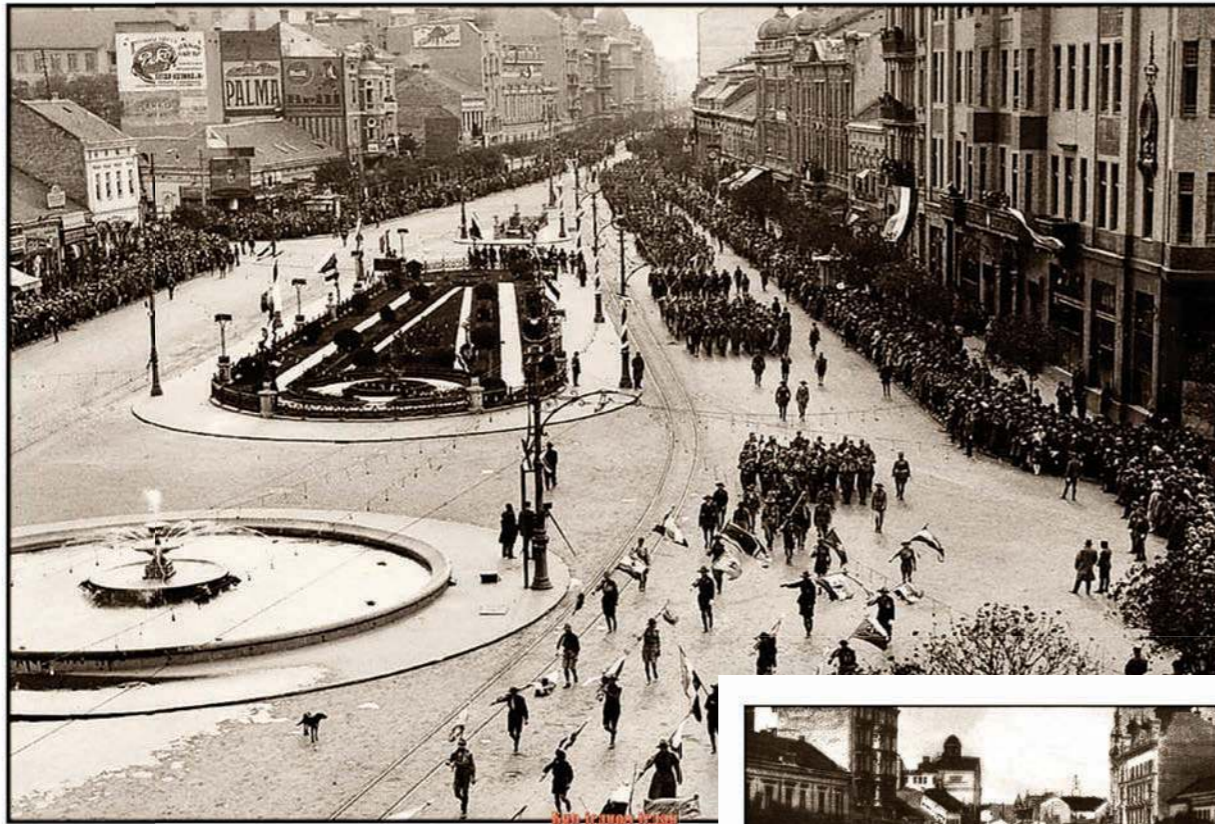
погазе заклетву, мада су на власт довели династију Карађорђевић, нису били претерано ревностни у мењању градских топонима или уклањању споменика свргнуте династије: остали су називи улица, споменик кнезу Михаилу на Позоришном тргу, оба конака, Теразијска чесма...

Чесма је, заправо, уклоњена с места на којем се налазила, али тек 1911. године, и то само зато што је планирано да се Теразије поплочају каменом коцком. А када је већ измештена у порту Топчидерске цркве, која је такође задужбина књаза Милоша, остала је тамо све до 1975. године, кад је коначно враћена на простор између хотела „Москва“ и „Балкан“, али, као из ината, на погрешно место, целих петнаестак метара ближе ивици Теразијског платоа, што су ондашњи урбанисти објаснили „саобраћајним условима у тој градској зони“.

Из лула Теразијске чесме тече пијаћа вода Београдског водовода, а за њу се зна да је, уз ону коју пију Бечлије, најквалитетнија у Европи! Али, шта то вреди када не може да се домаши, па намерници кад ожедне морају да се сналазе по околним кафанама... што и није толико лош избор, нити им тешко пада.

ТЕРАЗИЈСКА ЧЕСМА

Чесма је, заправо, уклоњена с места на којем се налазила, али тек 1911. године, и то само зато што је планирано да се Теразије поплучају каменом коцком. А када је већ измештена у порту Топчидерске цркве, која је такође задужбина књаза Милоша, остала је тамо све до 1975. године

ТЕРАЗИЈЕ - Поглед из правца Коларчеве улице, снимљено 1907. године

Београд

ТЕРАЗИЈЕ - Фонтана и рундела, снимљено 1925. године

ТЕРАЗИЈЕ - Фонтана, снимљено 1928. године

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ - Мали свињар, снимљено 1930. године

Топчидерска црква и Теразијска чесма, снимљено 1930. године

Београд

ТЕРАЗИЈЕ - Хотел Балкан, снимљено 1930. године

Београд

КАЛЕМЕГДАН - Скулптура „Рибар“, снимљено 1907. године

Београд

Пиварска БАЈКА

Када је постављена, а било је то 1989. године, свако нормалан је морао да се запита шта ће чесма поред оноликих кафана? Ако ћемо поштено, јавна чесма и механа нипошто не иду подруку. То је престоничка логичка апорија, или пре оксиморон (као поштен лопов, или престарела цурица) који побуђује радозналост намерника када наиђу крај те малене затрављене оазе на саставу Скадарлије и улица Страхинића Бана, Цетињске и Душанове, баш наспрам Бајлонијеве пијаце.

Одговор на непостављено питање је да је чесма поклон града Сарајева Београду, а поводом одржавања Девете (министарске) конференције Покрета несрстаних земаља, као и да је верна копија Чешме Мехмед-паше Куковице у сарајевској Баш-чаршији „залог вечитог пријатељства братских република у саставу СФРЈ“. Део таквог пријатељства је, нажалост, отишао дођавола већ годину-две доцније, а дар је ту и данас. Да подсећа носталгичне и опомиње брзоплете са обе обале Дрине!

Па ипак, зашто је сарајевска поклон-чесма пркосно никла баш на том месту?

Грешка у корацима

Нема никакве сумње да се ту негде некада налазила стара јавна чесма, јер је турски адет био да се оне постављају крај путева што воде ван града, а спољашња Видин-капија вароши била је на само двестотинак корака одатле (али не код здања Прве београдске гимназије, како тврде „туризмозоли“, већ при дну Француске улице којом је пролазио шанац са одбрамбеним бедемом, што је археолошка чињеница). Такве чесме називане су себиљи (од арапског себил, са значењем пут), и представљале симболичан израз великодушности и добронамерности османских власти, не само на окупираним територијама.

Нема сумње ни да је заборављена стара чесма била много посећенија и сврсисходнија него ова нова! Јер, служила је да се намерници окрепе свежом водом бесплатно, без „рекетирања“ градских сакација, док крај ове нове тек повремено заседне нека старемајка са цегерима пуним пијачног еспапа да се одмори и издува... ако уграби слободно место од локалних пијандура које ту већ годинама таборују надајући се милостињи и следственим новим радним победама.

Извесно је да би њена судбина била лепша, а амбијент примеренији, да је постављена у доњем делу Скадарлије, а на супротној страни од старије што се налази на углу Зетске улице, дела Милице

Рибникар и њеног супруга архитекте Угљеше Богуновића са које слабо ко пије, али како је све урађено „под узбуном“ изазваном недостатком времена, никоме није било ни на крај памети да се пртља и дангуби с таквим ситницама, па је ту где јесте као да је накалемљена.

Иначе, прича о старијој „посестрими“ и претходници има смисла, и не само зато што се у неким ферманима спомиње и слабије позната Скадарска чесма већ због скривеног врела чудесне воде.

Скадарлијска вода

Београд се већ искитио с неколико пивара када се у посао 1888. године укључио и Јаков, син Игњата Бајлонија, који је од „Првог српског пиварског друштва“ откупио „Малу пивару“ на углу Цетињске и Скадарске улице, а коју је само четрдесетак година раније покренуо угледни престонички кафеџија Филип Ђорђевић па од ње дигао руке јер му се посао није исплатио.

Али, Јаков Бајлони није поступио брзоплето нити проћердао узалуд сву породичну уштеђевину! Наиме, преко неких својих веза дознао је да се испод „Мале пиваре“ налази бунар с изузетно квалитетном пијаћом водом коју су и Турци, док су столовали у Београду, веома ценили, те да су ту негде подигли и чесму!

„Дојава“ је била тачна, а управо благодареди том бунару, односно води, и модернизацији производње, када је међу првима одустала од парног погона и заменила га тада модерним, електричним, пивара „Бајлони и синови“ убрзо је постала једна од водећих у Србији.

Срећом, прикључењем на градски водовод пиво ништа није изгубило од квалитета... иако је добило на цени. Бунар је запостављен, па заборављен.

Сетио га се наш колега, чувени репортер Јован Антонијевић, који је и рођен у Скадарској улици, па одлучио да ту чудесну воду мало газира, те да је, по само њему знаном „бизнис плану“, понуди околним кафеџијама. Мада, правио је рачун без крчмара: правећи породичну мануфактуру „Антонијевић и ћерке“ сметнуо је с ума да му је старије дете дипломирало глуму, а млађе магистрирало сликарство, те да нису из „истог филма“, а затим, та компанија није могла да намири ни потребе шприцераша у кафани „Има дана“, у чијим је просторијама и рођен несудњени фабрикант, а неколико читаву Скадарлију. Зато су ондашње Јовине колеге листом прешли на шприцере. Имало се, могло се.

А, Себиљ чесма? Ено је, подсећа и опомиње.

■ Да су Турци умели да цене чудесну воду из бунара у Скадарској улици па се благовремено укључили у пиварску индустрију, никад их не бисмо најурили из Београда, али бисмо под окупацијом и данас пили врхунско светско пиво

Подсећање на БУДУЋНОСТ

Да ли се ико запитао како су се житељи престонице снабдевали водом пре него што су ударени темељи Београдског водовода, овог што их и данас поји и зазира? Било је водовода и раније, још од времена кад је у Сингидуну (како су га назвали Скордисци, а потом Римљани покрестили у Сингидунум) столвала Четврта Флавијева легија, али малих и најчешће неисправних. Тек када се крајем претпрошлог столећа одлучивало како ће се град снабдевати водом, а др Марко Леко предложио да се за то користе изворишта у Макишу, у чему му је и међународна комисија дала за право па је ова идеја прихваћена, до јуче учмала оријентална касаба почела је да прераста у европски град.

До тада, већини Београђана су на располагању били бунари или јавне чесме. Путописац Евли Челеби („посрбљен“ у Евлију Челебију) написао је да је у вароши било двадесет седам чесама, а неке је навео и поименице: Чукур-чесму, Сака-чесму у Јовановој, дорђолску Циган-чесму, посебно издвајајући ону поред Дефтердарове капије са које је преписао текст – „Ходи Боже, ако си жедан добре воде“. После су бунари затрпани, а многе чесме порушене. И то само из хигијенских разлога, како је растумачено забринутим грађанима. Оно мало јавних чесама што је претекло помели су ратови, а онда урбанисти. А то, што су сачуване две из турског вакта требало би приписати срећи, пре но непажњи власти. Тек 1989. године обновљена је Делијска чесма за коју се више и не зна да ли је порушена током аустријског бомбардовања с почетка Великог рата, или је уклоњена одлуком

Београдске општине због постављања трамвајске пруге у Кнез-Михаиловој и калдрмисања те важне улице тесаном каменом коцком?

Најстарија сачувана је Соколи-пашина чешма, међу Србима позната као Чесма Мехмед-паше Соколовића, смештена крај Дефтердарове капије Горњег града Београдске тврђаве, на Калемегдану.

Џенетско врело

Чесма сведочи о неколико ствари: о присуству Турака у Београду, о племенитости и добротинству Мехмед-паше Соколовића, рођеног као Бајо Ненадић, поред Руда, о османској архитектури, градитељству и комуналној политици, и о јаничарском „државном удару“ (или побуни дахија), који су, по сведочењу Рашид-беја, 1801. године ушли у Београд

ДЕЛИЈСКА ЧЕСМА - Кућа Јове Панђела и хотел Русија, снимљено 1876. године

Делијска чесма данас

У престоници постоје две пашине чесме, једна названа по ктитору и великом добротвору Баји Ненадићу, друга по опаком душманину, београдском везиру Сулејман-паши

кроз засвођен тунел римског водовода којим се вода допремала с еклеклучког Шареног извора у Малом Мокром Лугу, убили везира Хаџи Мустафа-пашу (названог Српска мајка јер је био благонаклон према раји), да одмах почну са терором који је окончан три године доцније Првим српским устанком.

Што би се рекло, чесма је изузетан културно-историјски споменик за сва времена, и једино што јој мањка је – вода! Јер, дахије су за собом одмах зарушиле онај водоводни тунел како им се та мала несмотреност не би обила о главу, али се нико доцније није сетио да га обнови или бар плитко положи нове водоводне цеви (ето „домаћег задатка“ за Јавно предузеће „Београдска тврђава“, које се прославило подношењем прекршајне пријаве против оног несрећног учитеља што је довео децу на Калемегдан да им одржи предавање из историје на самом њеном попришту).

Мехмед-пашина чесма је четвртастог облика, налик коцки неједнаких страница, али због честих поправки и преправки не може се са сигурношћу рећи да је тако изгледала и 1577. године, када је, како се сматра, из њених лула први пут потекла вода. Али...

На њој су, арабиком, исписана два текста која спомиње славни турски путописац, који је чак четири пута боравио у Београду. Први поручује „Ову чесму обнови добротвор Мехмед-паша 1567-1577“, други позива „Дођи, мој боже, ако желиш да на овом свету пијеш са рајског извора“, уз назнаку да је написан 1597-1598. године! Тако је изазвана недоумица: је ли велики везир само обновио већ постојећу чесму, или је оставио аманет да се ова изгради две деценије након његове смрти? Та зачкољица је разрешена открићем да у Цариграду постоје још две Мехмед-пашине чесме-задужбине, и да су веома сличне овој нашој, београдској.

Постоји ту још једна зачкољица. Наиме, престонички земљопис има још једну Пашину чесму која се налази у Малом Мокром Лугу. Првобитан назив јој је био Шарена чесма, али када су устаници протерали београдског везира Сулејман-пашу, пишманили су се и 7. марта 1807. године управо код те чесме сачekali у бусији њега и свиту, око сто осамдесет аскара низима, и погубили их, па се од тада то врело назива – Пашина чесма. Дакле, није само немачки

МЕХМЕД-ПАШИНА ЧЕСМА

генерал Макензен у Кошутњаку дигао споменик у част непријатељу, бивало је тога и пре њега, тамо где би му се најмање надали.

Српско-турски речник

У близини Мехмед-пашине чешме, налазила се и Џамија Сулејмана Првог, мада њени остаци, ако су икада и тражени, никада нису откривени. Јер, како је једаред изјавио др Марко Поповић, тада директор Археолошког института, а данас силом придружени члан ПУПС-а, археологија је наука која је повластица богатих народа, а ми смо убоги као црквени мишеви па смо озбиљнија истраживања оставили богатијим временима или мудријим потомцима. Богата времена само што нису, а „болоњска конвенција“, уза сва државна улагања у школство и науку, обећава још образованије академце.

Поводом громогласне акције за очување српске ћирилице, помислио сам да је важно сачувати и српску (Гајеву) латиницу, а још важније очувати српски језик. А када сам се, тим поводом, „похвалио“ ученом познанику из Истанбула да у српском језику постоји око осам хиљада турцизама, сасвим равнодушно ми је одговорио да у турском постоји барем хиљаду србизама! Изненадио сам се открићу, али и објашњењу. Тако је, просветлио ме је, од султаније Оливере (ћерке кнеза Лазара), удате за Бајазита, и Маре (ћеркице деспота Ђурђа Бранковића), супруге његовог наследика Мурата Другог. Од тог земана, српски је – а не бошњачки! – тамо постао језик сараја, војске и дипломатије, па се запатило понешто и у свакодневном говору.

И он је чуо да је у Београду постојала Џамија Сулејмана Првог, великог војсковође кога су Турци због његове државничке мудрости прозвали Кануни (Законодавац), што је у свету и овде преиначено у Величанствени зарад боље продаје (или маркетинга, на српском) популарне телевизијске серије. Тако се догодило да смо успешно „сачували“ и оно потурчено име Баја Ненадића, па Мехмед-пашу Соколија уз гусле препевали у – Мехмед-пашу Соколовића.

Него, да гледамо некако да сачувамо и националну историју, свеједно што је махом саздана од ратова.

ТЕРАЗИЈЕ - Фонтана,
снимљено 1927. године